

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

קווי יסוד לתקופת התלמוד וראשית התקופה הביזאנטית.

שנה"ל: תשע"ח

שם המרצה: אביתר זנבר .

מסלול/התמחות: תולדות עם ישראל.

היקף שעות: 30 שעות.

תוכן הקורס ומטרות הקורס/רציונל

מטרתו העיקרית של הקורס הינה ניתוח והבנה של מאורעות היסטוריים מרכזיים בתקופה הנידונה תוך כדי היכרות עם המקורות ההיסטוריים הראשוניים לתקופה זו, כמו כן נעמוד על הנרטיבים המחקריים השונים הנוגעים לתקופה זו בעם ישראל.

בקורס נתמקד, מבחינה כרונולוגית, ממרד בר-כוכבא (132-135 לספה"נ) ועד למאה ה-4 לספה"נ (תחילת התקופה הביזאנטית).

מבחינה גיאוגרפית הקורס יתמקד בעיקר בנעשה בארץ-ישראל אך נעסוק גם בפזורה היהודית ויחסה לנעשה בארץ-ישראל.

ראשי פרקים/יחידות הוראה בקורס

1. מבוא

- א. תיקוף- הגדרה ואפיון כללי של התקופה הנידונה.
- ב. המאה השלישית לספה"נ בארץ ישראל: איפיונים כלליים, כלכלה, דמוגרפיה ושלטון.

2. ארץ ישראל ושכנותיה- דמוגרפיה ותרבות

- א. דתות ותרבויות באימפריה הרומית בכלל ובארץ ישראל וסביבותיה בפרט.
- ב. השפעה תרבותית- רצון או אילוף? השפעות תרבותיות על יהודי ארץ ישראל.

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
תי"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"ינ אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

3. נוכרים בארץ ישראל

- א. הנצרות בתחילת דרכה ועד תקופת יוסטיניאנוס.
- ב. השומרונים.

4. מרכזיים יהודיים ברחבי האימפריה הרומית.

- א. קהילות יהודיות מרכזיות בפזורה היהודית באימפריה הרומית.
- ב. יחסי גומלין בין יהודי ארץ ישראל והפזורה היהודית.

5. מסעות חכמים בפרובינקיות הרומיות

6. ביטול מוסד הנשיאות

- א. גורמים והשלכות לביטול מוסד הנשיאות.

7. האימפריה הרומית בעיני חכמי ארץ-ישראל

- א. קיסרים, היסטוריה, תרבות וערכים.

8. הכלכלה בארץ-ישראל

א. וחובות/דרישות הקורס

מטלות הקורס

מעבר להשתתפות אקטיבית ייקבע הציון על-פי מבחן שיהווה 100% מהציון הסופי. המבחן יכלול את החומר הנלמד ברמת הידע וכן ניתוח היסטורי ביקורתי של מקור היסטורי לאור המיומנויות שרכש במפגשי הקורס.

דרכי התקשרות עם המרצה

פלאפון: **0509066939**

דואר אלקטרוני: **evizanbar@gmail.com**

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
תייד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, דיין אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

ביבליוגרפיה

- מ"ד הר, 'שאלת הפיריודיזאציה של ימי בית שני ותקופת המשנה והתלמוד בתולדות ישראל', א' מירסקי ואחרים (עורכים), גלות אחר גאולה: מחקרים בתולדות עם ישראל מוגשים לפרופסור חיים ביינארט למלאות לו שבעים שנה, ירושלים תשמ"ח, עמ' 64-74.
- י"ל לוין, מעמד החכמים בארץ-ישראל בתקופת התלמוד, ירושלים תשמ"ו, עמ' 3-7.
- מ"ד הר, 'תפיסת ההיסטוריה אצל חז"ל', דברי הקונגרס העולמי הששי למדעי היהדות, ג (תשל"ז), עמ' 129-142.
- י' לוין, 'ארץ-ישראל במאה השלישית', ארץ-ישראל מחורבן בית שני ועד הכיבוש המוסלמי, ח"א, היסטוריה מדינית, חברתית ותרבותית, ירושלים תשמ"ב, עמ' 119-143.
- י' גייגר, התפשטות הנצרות בארץ-ישראל - מראשיתה ועד ימי יוליאנוס, ארץ-ישראל מחורבן בית שני ועד הכיבוש המוסלמי, ח"א, היסטוריה מדינית, חברתית ותרבותית, ירושלים תשמ"ב, עמ' 218-235.
- התפשטות הנצרות בארץ-ישראל - מימי יוליאנוס עד תקופת יוסטיניאנוס, ארץ-ישראל מחורבן בית שני ועד הכיבוש המוסלמי, ח"א, היסטוריה מדינית, חברתית ותרבותית, ירושלים תשמ"ב, עמ' 236-251.
- א' כשר, 'יהודים וגויים בעולם העתיק', קתדרה, 74 (תשנ"ה), עמ' 32-38.
- מ' בר, חכמי המשנה והתלמוד - הגותם פועלם ומנהיגותם, רמת-גן תשע"א, עמ' 1-250.
- י' שוורץ, ארץ-יהודה מחורבן בית שני ועד הכיבוש הערבי, ירושלים תשמ"ו.
- ז' ספראי, הקהילה היהודית בארץ-ישראל בתקופת המשנה והתלמוד, ירושלים תשנ"ה.
- מ"ד הר, 'השפעות חיצוניות בעולמם של חכמים בארץ-ישראל - קליטה ודחייה', י' קפלן ומ' שטרן (עורכים), התבוללות וטמיעה: המשכיות ותמורה בתרבות העמים ובישראל, ירושלים תשמ"ט, עמ' 83-106.
- ש' ליברמן, יוונית ויוונית בארץ-ישראל - מחקרים באורחות חיים בארץ-ישראל בתקופת המשנה והתלמוד, ירושלים תשמ"ד.
- א"א אורבך, 'הלכות עבודה זרה והמציאות הארכיאולוגית וההיסטורית במאה השנייה והשלישית בארץ-ישראל', ארץ-ישראל, ה' (תשי"ט), עמ' 189-205.
- ר' ינקלביץ, 'היחס בין גודל האוכלוסייה היהודית לנוכרית בארץ-ישראל בתקופת המשנה והתלמוד', קתדרה, 61 (תשנ"ב), עמ' 156-175.

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, די"נ אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

- מ' עמית, 'עולמות שלא נפגשו - יהדות ויוונית', בתוך: א' אופנהיימר ועוד (עורכים), היהודים בעולם ההלניסטי והרומי: מחקרים לזכרו של מנחם שטרן, ירושלים תשנ"ו, עמ' 251-272.
- ע' פרידהיים, 'יהודים עובדי עבודה זרה בארץ-ישראל התקופת המשנה והתלמוד', הקונגרס העולמי למדעי היהדות 12, ב (תש"ס), עמ' 21-44.
- מ"ד, הר, 'משמעותם ההיסטורית של הדיאלוגים בין חכמים לגדולי רומי', הקונגרס העולמי למדעי היהדות, ה/4 (תשל"ג), עמ' 269.
- ע' שלסקי, 'מגמות בדרכם הכלכלית של יהודי ארץ-ישראל בימי המשנה והתלמוד', ציון, פ"ג (תשע"ה), עמ' 309-341.
- E. R. Goodenough, Jewish Symbols in the Graeco-Roman Period, New-York 1953-56, pp. 2-44.
- R. Turcan, The Gods of Ancient Rome, New-York, 2001
- M. Goodman, Rome and Jerusalem: The Clash of Ancient Civilizations, London 2008 .
- Gruen, E. S., Diaspora: Jews amidst Greeks and Romans, London 2002.
- B. Z. Rosenfeld, 'Fraud: from the Biblical Basis to General Commercial Law in Roman Palestine', JSJ, 37/4 (2006), pp. 594-627.

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
תי"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"י אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il